

Drs. A. Boers

Med. No. 376

H. Dröge

Drs. K.J. Poppe

STANDAARDBEDRIJFSEENHEDEN 1986

Oktober 1987

L27-376^{dupl}

Landbouw-Economisch Instituut

Afdeling Landbouw (inlichtingen toestel 313)

Afdeling Tuinbouw (inlichtingen toestel 240)

REFERAAT

STANDAARDBEDRIJFSEENHEDEN 1986

Boers, A, H. Dröge, K.J. Poppe

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1987

Mededeling 376

12 pag., tab.

In deze Mededeling zijn de herziene normen vermeld voor de standaardbedrijfseenheden (sbe). Hiermee kan de omvang van verschillende soorten land- en tuinbouwbedrijven op één noemer worden gebracht.

In de loop der jaren treden veranderingen op in de verhoudingen tussen de netto-toegevoegde waarden van de verschillende gewassen en diersoorten, die aan de bepaling van het aantal sbe per eenheid gewas of dier ten grondslag liggen. Daarom is regelmatige aanpassing van de sbe-normen noodzakelijk. Na de introductie van de sbe in 1968 gebeurde dat eerder in 1975 en in 1981.

Thans worden de nieuwe normen weergegeven, die zijn berekend op basis van de genormaliseerde omstandigheden in 1986. Tevens is een beknopte beschrijving gegeven van de gevolgde berekeningsmethode.

Standaardbedrijfseenheden/Netto-toegevoegde waarde/Bedrijfs-
grootte/ Bedrijfstype/Productiefactoren

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. INLEIDING	5
2. SBE ALS MAATSTAF VOOR EEN VERGELIJKBARE ECONOMISCHE WAARDE VAN PRODUCTEN EN BEDRIJVEN	6
3. PERIODIEKE AANPASSING	7
Tabel 3.1 Verdeling produktieomvang en wijziging sbe per sub-sector	7
Tabel 3.2 Aantal sbe in veehouderij en voedergewassen	8
Tabel 3.3 Aantal sbe in akkerbouw en overige landbouw	9
Tabel 3.4 Aantal sbe tuinbouw in opengrondstuinbouw	10
Tabel 3.5 Aantal sbe in tuinbouw onder glas	12

1. Inleiding

In 1968 werd de standaardbedrijfseenheid (sbe) geïntroduceerd als middel om de omvang van land- en tuinbouwbedrijven te meten. Op deze wijze konden de betaalde oppervlakten van de verschillende gewassen en de aantallen dieren van de verschillende veesoorten onder één noemer worden gebracht. De verdeling van het totaal aantal sbe per bedrijf over de diverse bedrijfsonderdelen werd de basis voor de bedrijfstypering volgens het VAT-systeem.

Met ingang van 1986 wordt de in Nederland bekende VAT-typologie geleidelijk vervangen door een Nederlandse variant op de EG-typologie (het zogenaamde NEG-systeem). Deze EG-typologie bevordert de harmonisatie in het gebruik van kengetallen tussen de lidstaten voor statistische doeleinden. De basis voor de EG-typologie wordt gevormd door de bruto-standaard saldi (bss) of anders gezegd door de opbrengsten minus de direct toerekenbare kosten per produkt. Voor bedrijfseconomisch onderzoek en voorlichting in Nederland blijven de sbe echter in gebruik. De sbe geven een verdergaande en zuiverder weergave van de verhoudingen, gemeten in netto-toegevoegde waarde, tussen de produkten onderling. Ook voor andere doeleinden wordt veelvuldig gebruik gemaakt van de sbe.

Door de in de loop der jaren optredende wijzigingen in de verhoudingen tussen de genormaliseerde netto-toegevoegde waarde van de verschillende gewassen en diersoorten, die aan de bepaling van het aantal sbe per eenheid gewas of dier ten grondslag liggen, is regelmatige aanpassing van de sbe-normen noodzakelijk. Thans zijn weer zodanige wijzigingen opgetreden, dat nieuwe berekeningen noodzakelijk werden. Voorgaande aanpassingen vonden plaats in 1975 en 1981. Het onderzoek is uitgevoerd bij genormaliseerde omstandigheden in 1986.

In deze mededeling zijn de nieuwe sbe-normen vermeld, naast de voorgaande sbe-normen 1981.

2. Sbe als maatstaf voor een vergelijkbare economische waarde van produkten en bedrijven

Voor het aangeven van de omvang van agrarische bedrijven werden van oudsher maatstaven gebruikt als de oppervlakte cultuurgrond, de oppervlakte van de glasopstanden, het aantal dieren, het aantal arbeidskrachten enzovoort. Voor onderlinge vergelijking van bedrijven of bedrijfssonderdelen zijn deze maatstaven niet geschikt als gevolg van onvergelijkbare grootheden (bijvoorbeeld aantallen dieren van verschillende veesoorten) of verschillen in intensiteit van het grondgebruik (bijvoorbeeld oppervlakte granen versus oppervlakte glasopstanden). Bovendien richten deze maatstaven zich slechts op één aspect van de produktie, te weten de omvang van het produktie apparaat.

Economisch gezien wordt de grootte van een bedrijf echter bepaald door de omvang van de netto-produktie of netto-toegevoegde waarde.

Deze netto-toegevoegde waarde is het verschil tussen de waarde van de eindproduktie en de waarde van de daarvoor aangewende produktiemiddelen, met uitzondering van de kosten van de produktiefactoren grond, kapitaal en arbeid. De netto-toegevoegde waarde kan dan ook worden beschouwd als de gerealiseerde beloning voor de drie samengevoegde produktiefactoren: grond, kapitaal en arbeid.

Het onderzoek is gebaseerd op bedrijven met een doelmatige bedrijfsgrootte en bedrijfsvoering. Incidentele jaarlijkse schommelingen in de volume- en prijsontwikkeling van de produkten en produktiemiddelen zijn geëlimineerd. De netto-toegevoegde waarde is bij eenzelfde efficiency-niveau op jaarbasis berekend voor elk gewas per ha en voor elke diersoort per gemiddeld aanwezig dier.

Een sbe kan aldus gedefinieerd worden als een eenheid gestandaardiseerde netto-toegevoegde waarde, dat wil zeggen berekend in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering en onder normale omstandigheden.

3. Periodieke aanpassing

Evenals bij de vorige actualisatie 1) is de schaal van de sbe zodanig gekozen dat het nieuwe geaggregeerde totaal aantal sbe voor de Nederlandse land- en tuinbouw in het verslagjaar gelijk is aan het oude totaal. Hoewel de totale produktieomvang uitgedrukt in sbe gelijk is, zullen er door de herziening wel verschuivingen optreden in de onderlinge verhoudingen tussen de gewassen, diersoorten en bedrijfstypen. Een nadere toelichting is vermeld in eerder verschenen LEI-mededelingen 2).

In tabel 3.1 is een overzicht gegeven van de verdeling van de land- en tuinbouwproduktie en de verschuivingen van de sbe per eenheid produkt per sub-sector. Binnen de sub-sectoren zijn uiteraard tussen de produkten onderling afwijkende verschuivingen mogelijk (tabel 3.2 tot en met 3.5).

Tabel 3.1 Verdeling produktieomvang en wijziging sbe per sub-sector

Sub-sector	Verdeling produktie 1986 in %	Sbe 1986 in % van sbe 1981 per een- eenheid produkt
Melkveehouderij incl. gras- land en voedergewassen	42	104,8
Intensieve veehouderij	14	84,4
Akkerbouw	13,5	94,7
Groenten open grond	3	100,5
Glastuinbouw	18	103,5
Sierteelt, fruit en overige tuinbouw open grond	9,5	110,4
Totaal	100	100

1) Mededeling no 290 "Standaardbedrijfseenheden 1981", (1983).

2) Mededeling no 258 "Het gebruik van standaardbedrijfseenheden", (1982).

Mededeling no 273 "Toepassing van standaardbedrijfseenheden en bewerkingseenheden in onderzoek en voorlichting op landbouwbedrijven", (1983).

Tabel 3.2 Aantal sbe in veehouderij en voedergewassen

	1981	1986
WEIDEVEE 1) (per dier)		
melkkoeien	2,1	2,5
stieren ouder dan 1 jaar	1,0	1,3
jongvee	0,7	0,52
mestvee, meststieren	0,5	0,5
schapen, meitelling 2)	0,25	0,28
jonge paarden (excl. werkpaarden)	0,7	0,7
manegepaarden en -pony's	9,0	9,0
pensionpaarden en -pony's	4,0	4,0
melkgeiten 3)	0,5	0,5
INTENSIEVE VEEHOUDERIJ (per dier)		
fokzeugen en -beren	1,15	0,95
mestvarkens	0,15	0,14
opfokzeugen en -beren	0,15	0,14
mestkalveren	0,32	0,33
leghennen	0,01	0,0045
w.v. batterij		0,004
scharrel		0,009
opfokkuikens, hennen jonger dan 18 weken	0,0045	0,0025
slachtkuikens	0,003	0,003
slachtkuikenmoederdieren	0,02	0,02
idem jonger dan 5 maanden	0,01	0,007
slachteenden	0,01	0,0085
slachtkalkoenen	0,008	0,015
kalkoenmoederdieren	0,06	0,085
idem jonger dan 7 maanden	0,015	0,025
nertsen moederdieren	0,16	0,18
konijnen moederdieren	0,35	0,25
overig pluimvee	0,01	0,01
VOEDERGEWASSEN (per ha)		
grasland totaal 1)	2,3	2,1
w.v. gras op stam	1,1	1,1
ruwvoederwinning per snede grasland	0,85	0,7
snijmais	3,5	2,9
snijmais te velde verkocht	2,5	2,0
raai grassen en dergelijke (nagewas)	1,0	0,5
stoppelknollen en dergelijke (nagewas)	2,0	1,5
1) 1981 herleid. In voorgaande berekening was ruwvoederwinning in weidevee begrepen.		
2) Schapen, gemiddeld in boekjaar aanwezig.		
3) Inclusief geitekaas.	0,16	0,18
	1,0	1,0

Tabel 3.3 Aantal sbe in akkerbouw en overige landbouw

	1981	1986
GRANEN EN HANDELSGEWASSEN (per ha)		
wintertarwe	3,0	2,5
wintergerst	2,0	2,5
overige granen	2,0	1,5
vlas	3,0	3,2
graszaad	3,2	3,8
koolzaad	2,5	2,5
overige zaderijen	2,5	3,0
HAKVRUCHTEN (per ha)		
suikerbieten	7,0	6,8
aardappelen te velde verkocht (klei)	5,5	5,5
consumptie-aardappelen (klei)	8,0	8,0
consumptie-aardappelen (zand)	5,0	4,5
pootaardappelen (klei)	13,0	11,7
pootaardappelen (veen, zand)-NAK	9,0	8,7
fabrieksaardapp. incl. pootaardapp. e.b.	4,6	4,2
w.v. fabrieksaardappelen	4,2	3,8
pootaardappelen eigen bedrijf	8,6	8,0
vroege aardappelen	11,0	11,0
voederbieten, ov. knol- en wortelgew.	5,0	6,0
OVERIGE AKKERBOUWGEWASSEN (per ha)		
bruine-, witte bonen	2,7	3,3
erwten, capucijners	2,5	2,5
conservenpeulvruchten, spinazie	2,5	2,5
zaaiuien, plantuien	8,0	8,0
zaaiuien te velde verkocht	6,0	5,3
zilveruitjes	6,0	8,0
lucerne, klaver	1,5	1,7
veldbonen, ov. groenvoedergewassen	2,5	1,8
AKKERBOUWMATIGE GROENTEN (per ha)		
knolselderij	6,0	6,0
waspeen	8,0	10,0
winterpeen	5,0	6,0
spruitkool	14,0	13,0
witlofwortel	9,0	10,0
schorseneren	13,5	12,5
overige groenten (bulkprodukten)		5,0
DIVERSEN		
zaaiklaar verhuurd land	2,5	3,0
deelbouw op eigen land	4,0	5,0
boomgaard landbouwbedrijven (gem.)	10,0	10,0
boerenkaas (per 100 kg kaas)	0,25	0,3
werk voor derden (per f 100,- opbrengsten)	0,1	0,1

Tabel 3.4 Aantal sbe per ha in opengrondstuintbouw

	1981	1986
GROENTEN (tuinbouwmatige teelt)		
aardbeien	93	87
andijvie	27	31
asperges	25	25
augurken	50	54
bewaarkool	20	20
bloemkool	25	27
herfst- en vroege kool	12	10
knolselderij	12	12
kropsla	30	31
prei	27	30
schorseneren	18	15
spinazie	25	25
spruitkool	22	13
stambonen	25	16
stokbonen	30	30
tuinbonen	17	16
bospeen	34	54
winterpeen	20	15
witlofwortel	10	11
witloftrek		21
overige groenten (fustprodukten)	17	21
PIT- EN STEENVRUCHTEN		
appels	21	22
peren	20	23
pruimen	24	29
morellen	25	29
kersen	55	29
overige pit- en steenvruchten	20	29
KLEIN FRUIT	60	60
TUINBOUWZADEN	22	10
BLOEMKWEKERIJGEWASSEN OPEN GROND		
trekheesters	50	90
bolbloemgewassen	70	90
overige bloemkwekerijgewassen	70	90

Tabel 3.4 (vervolg)

	1981	1986
BOOMKEKERIJGEWASSEN		
bos- en haagplantsoen	33	34
laan- en parkbomen	40	38
vruchtbomen	40	52
rozestruiken	54	53
sierconiferen	100	104
overige sierheesters	170	190
vaste planten	150	150
BLOEMBOLLEN EN - KNOLLEN		
hyacinten	67	63
tulpen	50	59
narcissen	35	35
gladiolen	20	23
lelies (bol)	57	76
irissen	45	49
overig bijgoed	43	55

Tabel 3.5 Aantal sbe per ha in tuinbouw onder glas

	1981	1986
GLASGROENTEN		
tomaten verwarmd	380	400
tomaten onverwarmd	220	160
komkommers verwarmd	360	350
komkommers onverwarmd	210	140
aardbeien verwarmd	350	270
aardbeien onverwarmd	350	230
paprika verwarmd	350	400
paprika onverwarmd	230	150
augurken verwarmd	300	280
augurken onverwarmd	230	190
overige groenten verwarmd	310	320
overige groenten onverwarmd	220	220
opkweekmateriaal groenten	1200	1020
BLOEMISTERIJ		
rozen	540	570
anjers, grootbloemig	600	570
anjers, tros	440	430
chrysanthen	380	480
freesia	420	480
orchidee	400	430
gerbera	370	460
alstroemeria	570	570
lelie (snijbloemen)	460	530
amaryllis	380	380
overige snijbloemen	350	360
potplanten, bloeiend	610	650
potplanten, blad	670	850
perkplanten	380	440
overige bloemisterijgewassen	350	360
opkweekmateriaal bloemen	1200	1020
tulpenbroei (per 1000 stuks)		0,16
narcissenbroei (per 1000 kg)		2
FRUIT ONDER GLAS	300	290
BOOMKWEKERIJ EN VASTE PLANTEN ONDER GLAS	500	500
CHAMPIGNONS (per 100 m²)	25	19